

Είδαμε για σās . . .

Κράμερ έναντιον Κράμερ

Το «Κράμερ έναντιον Κράμερ», πού σεναριογράφος και σκηνοθέτης ήταν ο Ρόμπερτ Μπέντον και πρωταγωνιστές ο Ντάστιν Χόφμαν και η Μέριλ Στρήτ, είναι ένα έργο πού προκάλεσε πολλές συζητήσεις και την αγανάκτηση πολλών γυναικών, φεμινιστριών και μή. Είναι όμως αληθινά «βαθεία αντιφεμινιστικό», όπως τὸ χαρακτήρισαν; Ἔχω μερικές αντιρρήσεις πάνω σ' αυτό. Ἄλλά ἄς πούμε πρώτα λίγα λόγια για τὴν ὑπόθεση τοῦ ἔργου:

Ὁ ἄντρας είναι ένας πετυχημένος διαφημιστής, φιλόδοξος, ἀφοσιωμένος στὴ δουλειά του. Αυτό δὲν τὸν ἐμποδίζει ν' ἀγαπάει γυναίκα και παιδί, με τὸ συνηθισμένο ἀντρικό τρόπο, νὰ τοὺς παρέχει δηλαδή μιὰ ἀνετη ζωὴ και νὰ μεταφέρει τὸ θῶαδου στὸ σπίτι τὰ δικά του προβλήματα και τὶς δικές του ἐπιτυχίες.

Ἡ γυναίκα εἶχε κάνει πετυχημένες σπουδές, εἶχε ἐργαστεί πρὶν ἀπ' τὸ γάμο, και εἶχε ἐγκαταλείψει τὴ δουλειά της για νὰ μεγαλώσει τὸ ἀγοράκι πὸ γεννήθηκε ἀμέσως μετὰ τὸ γάμο τους. Ὅταν τὸ παιδί είναι πιά 5 χρόνων ἡ γυναίκα ἀνακαλύπτει ὅτι δὲν μπορεί πιά νὰ συνεχίσει αὐτὴ τὴ ζωὴ, μ' ἕναν ἄντρα πὸ είναι γεμάτος ἀπ' τὸν ἑαυτὸ του, πὸ δὲν τὴς δίνει ποτὲ τὴν εὐκαιρία νὰ τοῦ ἐξηγήσει τί τὴς συμβαίνει. Νιώθει εὐνοχισμένη και στὰ πρόθυρα νευρασθένειας. Αἰσθάνεται ὅτι ἡ παρουσία της δὲν μπορούσε πιά παρὰ νὰ είναι θλαθερὴ για τὸ παιδί, και παρ' ὅλη τὴν ἀγάπη της πρὸς αὐτὸ, ἀποφασίζει νὰ ἐγκαταλείψει ἄντρα και παιδί για νὰ δοκιμάσει νὰ θρεῖ τὸν ἑαυτὸ της, νὰ ἀξιοποιήσει τὶς δυνατότητές της.

Τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ ἔργου μᾶς δείχνει κατόπιν τὸν ἀγῶνα τοῦ ἄντρα νὰ μεγαλώσει μόνος του τὸ παιδί, τὶς ἐπιπτώσεις πὸ ἔχει αὐτὸ πάνω στὴ δουλειά του, τὴν τρυφερότητα πὸ ἀναπτύσσεται ἀνάμεσα σ' ἐκείνον και στὸ παιδί. Τελικά, ἡ γυναίκα γυρίζει ἔπειτα ἀπὸ ἐνάμιου χρόνου, πετυχημένη ἐπαγγελματικά, για νὰ διεκδικήσει δικαστικά τὸ παιδί της. Κερδίζει τὴ δίκη, ἀλλὰ ἀποφασίζει νὰ τὸ ἀφήσει στὸν πατέρα γιατί πιστεύει ὅτι ἐκεῖ ἦταν πιά τὸ σπίτι τοῦ παιδιοῦ, κι ἐκεῖ θὰ ἐνιωθε καλύτερα.

Ποιές είναι τὴν ὥρα οἱ ἀντιρρήσεις τῶν φεμινιστριῶν; Ὅτι τὸ ἔργο δὲν ἀσχολεῖται σχεδὸν καθόλου με τὴ γυναίκα και ὅτι κάνει ὑπόθεση αὐτὸ πὸ για τὴ γυναίκα είναι αἰῶνες τὴν ὥρα ὁ συνηθισμένος της ρόλος: Τὸ μεγάλωμα τοῦ παιδιοῦ ἀπὸ ἕναν ἄντρα. Ποιές είναι οἱ ἀντιρρήσεις τῶν μή φεμινιστριῶν; Ἀπαράδεκτο μιὰ μητέρα νὰ ἐγκαταλείψει τὸ παιδί της για τόσο «ἀπιαστους» λόγους. Τὸ ἔργο είναι ἔτσι γυρισμένο ὥστε ἡ συμπάθεια τῶν θεατῶν νὰ πηγαίνει με τὸ μέρος τοῦ ἄντρα.

Ἐγὼ, προσωπικά, θρῆκα ὅτι τὸ ἔργο αὐτὸ ἔχει πολλὰ θετικά σημεῖα για τὴ νέα θέση τὴς γυναίκας:

1. Ἀπομυθοποίηση τὴς μητρότητας. Ὁ ἄντρας μπορεί νὰ μεγαλώσει ἕνα παιδί ἐξίσου καλὰ με μιὰ γυναίκα. Ὁ ρόλος τὴς μητέρας δὲν μπορεί πιά νὰ καλύψει, μόνου αὐτὸς, τὴ ζωὴ μιᾶς γυναίκας. Μόλις τὸ παιδί μεγαλώσει λίγο ἡ γυναίκα θέλει ν' ἀξιοποιήσει και τὶς ἄλλες

της δυνατότητες, νὰ ὀλοκληρώσει τὴν προσωπικότητά της. Καὶ μιὰ γυναίκα ἀνικανοποίητη, στὰ πρόθυρα νευρασθένειας (ἂν ἔμενε περισσότερο θὰ πηδοῦσε ἀπ' τὸ παράθυρο, εἶπε ἡ ἴδια) δὲν είναι πάντα ἰδανική παρουσία για ἕνα παιδί.

2. Ἡ γυναίκα, χωρὶς τὰ θάρη τὴς οἰκογένειας, πετυχαίνει γρήγορα στὴ σταδιοδρομία της και φτάνει νὰ κερδίζει περισσότερα χρήματα ἀπ' τὸν ἄντρα της, ὁ ὁποῖος, ἔχοντας τὴν εὐθύνη τοῦ παιδιοῦ, δὲν τὰ θγάζει πέρα και στοὺς δυὸ ρόλους του, χάνει τὴ δουλειά του, κι ἀναγκάζεται νὰ θρεῖ ἄλλη με λιγότερα χρήματα. Αὐτὸ μᾶς δείχνει καθαρὰ τὴ μειονεκτικὴ θέση τὴς ἐργαζόμενης μητέρας και τονίζονται πῶ ἀνάγλυφα οἱ ἀμειψες ἐπιπτώσεις στὸν ἄντρα πὸ δοκιμάζει νὰ ἐπωμιστεῖ τὸ ρόλο αὐτὸ.

3. Στὸ δικαστήριο, ὁ δικηγόρος τοῦ ἄντρα, για νὰ δείξει στοὺς δικαστές πὸσο ἀνάξια είναι αὐτὴ ἡ γυναίκα για νὰ μεγαλώσει τὸ παιδί της, τὴς κάνει τὶς ἀκόλουθες ἐρωτήσεις: «Ὁ ἄντρας σας σās ἀπατοῦσε, σās ἔδερε, μεθοῦσε, σās στεροῦσε χρήματα;» Καὶ ὅταν ἐκείνη ἀπάντησε ἀρνητικά, ὁ δικηγόρος εἶπε: «Δὲν χρειάζεται νὰ ρωτήσω τίποτε ἄλλου. Ὁ κ. δικαστὴς καταλαβαίνει...» Ὑπονοῦσε δηλαδή πὸς μόνου μιὰ τρελλὴ ἢ διεστραμμένη θὰ μπορούσε νὰ ἐγκαταλείψει ἕνα τέτοιου ἄντρα! Για πρώτη φορά θίγεται λοιπὸν τὸ θέμα αὐτοῦ τοῦ «ἀπιαστου» για τὰ συμβατικά δεδομένα, πὸ θέλει μιὰ σημερινὴ γυναίκα. Δὲν ἀφήνει τὸν ἄντρα της γιατί ἔχει ἀγαπήσει ἄλλον ἄντρα, δὲν τὸν ἀφήνει γιατί εἶναι «κακός» σύζυγος, ἀλλὰ γιατί τὴ θέλει καρφωμένη στὸν παραδοσιακό ρόλο τὴς μητέρας και συζύγου και δὲν τὴν ἀφήνει ν' ἀξιοποιήσει τὴ δικὴ της προσωπικότητα.

Μιὰ ἄλλη ἐρώτηση τοῦ δικηγόρου, πὸ δείχνει ὅλη τὴ νοτροπία πὸ περιβάλλει μέχρι σήμερα τὴ γυναίκα: «Κοιμηθήκατε με ἄλλους ἄντρες και με πὸσους στὸ διάστημα πὸ φύγατε μακριὰ ἀπ' τὸν ἄντρα σας;» Ποιὸς δικηγόρος θὰ σκεπτόταν νὰ κάνει τὴν ἴδια ἐρώτηση σ' ἕναν ἄντρα;

P. A.